

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

trestán býti má. V rukojemství se postavili Židé Marek Němec, zeť Mojžíše Veselského Žida a Isák, syn vlastní téhož Mojžíše. (Knihy smluv K₃, str. 78.)

Jako jinde, mívali Židé v pachtu vybírání mýta ve branách a po všem panství, ale pacht odváděli neprávě. Když Žid Schnirmacher měl mejto v Ch. a po všem panství pronajaté, zůstal dlužen 734 kop 4 gr. 2 d. míšeň. I podal si žádost p. Vilímu Prošicerovi, J. M. regentovi, aby mu jakás částka byla slevěna. Slevěno mu 134 kop 4 gr. a zbytek pak uplácel jednak v penězích po 15 kopách, jednak ve zboží. (Knihy smluv K₃, str. 61.)

Na Abraháma Žida doptání učiněno 7. června 1629, proč a z které příčiny obilí skupuje a vše předkupuje, nemaje toho činiti; jestli se toho více dopustí, že mu to všecko pobráno bude. Odpověděl, že Židé mají od J. M. Cís. patent sobě vydaný, že mohou ve všem vsudy kdekoliv handlovati jak ve svobodných, tak J. M. Cís. i panských městech bez překážky všelijaké vrchnosti. (Právo měst a sedění 15, str. 2.)

R. 1642 setkáváme se v knihách chlumeckých opět se známým nám již Židem Markem Veselským. Koupil totiž dne 26. srpna od Štěpána Kalinky grunt a zavázal se k obci platiti 4 fl. kontribuce. Smlouvy však nedodržel a usnesli se proto páni, aby kontribuci s jinými sousedy dle rozvržení sousedského platil. Když nařízený výběrčí pro kontribuci k němu přišel, tu Žid ihned na něm doptání učinil: „Medle, výběrčí, kdo jest ti kázal ke mně přijíti?“ a on odpověděl, „že primas“. Ale on pak Žid ihned nevázně promluvití měl a řekl ta slova: „Dám já primasu provaz na krk, až bude nejvíc mezi lidmi, já mu něco dobře povím.“ A chtěje primas dle práva na poctivost své zachován býti, dosáhše jej před ouřad, toho na něm žádal, aby to na něj v plnosti rady promluvil. On však odepřel. Z těch slušných příčin a z bedlivého uvážení ouřadu byl do vězení dán. Marek z téhož vězení p. ouředníka se ohlásil, pravíc, velmi neprávem, že se městem nic řídití nemá. Z toho nářku poctivosti utekl se primas k p. ouředníkovi, toho žádaje, že téhož Žida k tomu přidrží, aby toho dle jeho nepravdivého promlouvání před p. ouředníkem provedl. On sic by chtěl primas o nějaké další soudy vcházeti, přichází na to, že týž Žid dosti svými ouskoky a fortely jakživ mnoho prováděl a jak sám sebe, tak jiné lidi zbytečně k velkým outratám přiváděl a nikdá nic pravdivého neprovedl. Primas sice žádných sobě soudů nežádá, než toliko od p. ouředníka žádá, aby proti témuž Markovi Židu zastán a přichráněn byl. (Manuál měst., str. 183.)

Jak věc dopadla, nedozvěděli jsme se.

R. 1647 Šalomoun Žid Chlumecký koupil s vědomím a vůlí J. M. Pě od obce města Chlumce pivovar starý, toliko spodky od gruntů vystavěné za 100 kop míš. (Sedění radní 5.)

Málo lichotivou poznámku o Židu nalézáme v Registrech sirotčích na str. 157: L. 1653 — 7 Aug. na milostivé poručení J. M. pána židovské pohlaví do těchto rejster zapsáno.

Marek Komprecht Žid, dostanouce se v letu 1627 do nájmu města Chlumce, zplodil s manželkou Salomenou děti. Však ale šelma, co jest sobě tak nahonil, křesťany svým šejdířstvím obloupil, čert ho vzal. Po sobě Jakuba zetě 1667 pozůstavil, k žádnému oužitku obecnímu šelma nejní. Dáleji Pán Bůh sám naprav, aby ten zlý jeho byt v dobrý a k oužitku obce obrácen býti mohl. Že vždy přece od takových Židů k obci se ze všelijaké Contribuce J. M. pánu ročně po 5 kopách míš. platilo, též i on, tchán jeho, po mnoho let platil. (Registr sirotčí 157.)

Po ukončení války 30 leté pomýšleno na pevnou

soustavu berní. K tomu cíli ustanoveno bylo na sněmu r. 1652, aby pro každý kraj byla ustanovena zvláštní komise ke zkoumání přiznání o jmění jednotlivců, při čemž má býti přihlíženo ke všem osobám, jež dosáhly stáří 20 let a jsou usedlé.

Podobné údaje o počtu obyvatelstva města Ch. podává t. zv. berní role z r. 1654, která sloužila za základ k výměře daní.

V ní zaznamenáni jsou i Židé chlumečtí: Šalomoun Ohrl, stár 36 let, bydlí zde 24 let, kde před ním též byl Žid, má vlastní dům proti masným kramům, platí panství šosovné 20 fl., obci 8 fl., má též panskou koželuhovnu najatou, z níž platí 50 fl., je oprávněn provozovati kramářství, k čemuž se mu však prostředků nedostává; vydělává přece ročně až 200 fl. Jeho manželka Estera, stará 34 let, má 5 dětí: Júdla, starý 10 let, Mojžíše 8, Goja 6, Saala 4, Gretle 2 leta. Má u sebe otce Eliáše, starého 70 let a matku Wenil, starou 65 let.

Mojžíš Ohrl, také u výše uvedených Židů bydlí, stár 20 let, provozuje po vsích podomní obchod, vydělává ročně 20 fl., jest zde zrozen.

Kain Ohrl, svobodný, 18 roků stár, provozuje též podomní obchod po vesnicích, vydělává ročně 20 fl. a jest zde též zrozen.

Abraham, bydlí v panské koželuzně, stár 26 let, jest zde pouze 1 rok a přistěhoval se z Bydžova; jeho žena Rachele je stará 24 roky, jedno dítě Küttl, staré 1 rok. Jest svého řemesla přístípkář, vydělává ročně 26 fl., má tovaryše Izáka, který je stár 36 let, jeho žena jmenuje se Vögele, stará 30 let, děti nemají. Dostává týdně 36 kr.

Ke konci 17. stol. počal se šířiti mor, či tak zvaná černá smrt. Byl zavlečen z Uher do Vídně, odkudž císařský dvůr narychlo odejel do Prahy. Než i tu se r. 1680 mor objevil. V Ch. způsobilo zděšení, když mor objevil se v Kolíně.

Dne 15. července 1680 přednáší purkmistr celé shromážděné obci záповěď J. Excel. hraběte, aby nikdo do Kolína nechodil a lidí z Kolína k sobě nepřijímal, aby se jim v hospodách nocleh nedával, a to ani křesťanům, tím méněji Židům pod vypověděním z města a pobráním všeho jmění, kdo by se toho dopustil. (Sedění radní 6, str. 168.) Již však o něco dříve, a to 9. března, nařízeno od vrchnosti, tehdy v Praze meškající, v celé obci, aby žádný na hospodách Židům z Prahy noclehu v Ch. nedával, ani sobě od nich nic od šatstva nekupoval, protože se morní rána rozmáhá, pod skutečným trestáním. (Sedění radní 6, str. 100.)

30. máje 1687. Žid Chlumecký vymlouvá se na své obžalování, že má sobě při zápise obmezeno, že všelijakých handlů užívati má, že jeho předkové a Židé také v konopích handlovali, že on to také užiti žádá. Však jest mu nařízeno od úřadu toho přestati a takových konopí nezkupovati, ano i obilní handl aby před ním pokoj měl. Pokudž by toho nepřestal, bude povinen úřad to J. Excelenci přednésti a na něj sobě stížnost položiti. (Právo měst 6, str. 46.)

R. 1726 Šaul Adl, Žid chlumecký, opovázil se oproti uroz. a stt. rytíři Frant. Ant. z Trippebachu, J. Ex. Frant. Ferd. hrab. Kinského zplnomocněnému vrchnímu regentovi, hanebně činiti, věci lživých a nedokázanlivých J. Excel. předepsati. Následuje pak 2. ledna 1726 resoluce, aby žid odsud vypovědín a též židovna, jakž od starodávna od křesťanstva v držení zůstávala, zase pak v křesťanské vládnutí uvedena byla. Ohlásil se u vzácného magistrátu poctivý muž Franc Levinský, žádajíc snažně, aby takový success proti slušné sumě trhové užiti mohl; dána jest mu židovna od kamene vystavená vedle